

Informatie voor pleegouders over pleegoudervoogdij

Voor pleegkinderen en pleegouders zijn bepaalde handelingen minder vanzelfsprekend dan in andere gezinnen. Zo is het in de meeste gezinnen vanzelfsprekend dat ouders/opvoeders zeggenschap hebben over de kinderen als het gaat om zaken als schoolkeuze, medische behandeling of financiële zaken. In pleeggezinnen is dit niet zo vanzelfsprekend. Bij een pleegkind zijn het juist de gezaghebbende ouder(s) en/of de met het gezag belaste Gecertificeerde Instelling, die zeggenschap hebben over dit soort belangrijke zaken. Ook al zijn het pleegkind en de pleegouders het met elkaar eens over de keuzes die gemaakt moeten worden, dan nog zijn zij bij het nemen van de beslissing afhankelijk van de gezaghebbende derde(n).

In sommige gevallen is dit niet langer wenselijk en kan het onderwerp 'pleegoudervoogdij' besproken worden. Dit heeft voor alle partijen voor- en nadelen, gevolgen en verantwoordelijkheden voor de korte én lange termijn. De informatie in deze brochure kan helpend zijn bij de overweging om wel of niet over te gaan tot het aanvragen van pleegoudervoogdij.

Wat betekent pleegoudervoogdij?

Pleegoudervoogdij betekent dat de pleegouder het gezag over het pleegkind heeft en dus wettelijk vertegenwoordiger is van het pleegkind. In grote lijnen staat dit gelijk aan de wettelijke vertegenwoordiging van ouders t.o.v. eigen kinderen, wat betekent dat de pleegoudervoogd officële documenten mag tekenen, zoals een paspoortaanvraag, toestemming mag geven voor medische behandeling en beslissingen mag nemen omtrent schoolkeuze e.d. Het enige verschil tussen pleegoudervoogden en (adoptie)ouders, is dat het kind bij (adoptie)ouders ook juridisch gezien hun kind is. Dit heeft te maken met de juridische positie als het bijvoorbeeld gaat om zaken als erfrecht. Echter, het staat pleegoudervoogden vrij om dergelijke juridische zaken alsnog testamentair vast te laten leggen. Het enige wat pleegoudervoogden niet kunnen bepalen, is wie de voogdij overneemt bij overlijden van de pleegoudervoogd(en). Dit wordt via de rechtbank bepaald.

Hoe gaat een aanvraag tot pleegoudervoogdij in zijn werk?

Hoe de aanvraag van pleegoudervoogdij in z'n werk gaat is in de eerste plaats afhankelijk van wie er op dat moment gezag hebben over het pleegkind.

Vaak staat een pleegkind onder voogdij van een Gecertificeerde Instelling of een derde persoon, wanneer pleegoudervoogdij ter sprake komt. Deze situatie is ontstaan doordat het pleegkind geen ouders meer heeft, of omdat het gezag van de ouders beëindigd is.

In dat geval is er voor de overdracht van de voogdij naar pleegouders géén onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming nodig. Pleegouders óf de Gecertificeerde Instelling kunnen de voogdijwijziging aanvragen.

Als pleegouders (met hulp van een advocaat) de aanvraag doen, zal de rechtbank de Gecertificeerde Instelling om een mening vragen en kan de rechtbank alsnog beslissen tot een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming. Als de Gecertificeerde Instelling de aanvraag doet ten gunste van pleegouders én de pleegouders hebben een bereidverklaring gegeven, dan zal de rechtbank dit praktisch altijd zonder nader onderzoek toewijzen.

Er komen ook situaties voor waarbij het kind onder toezicht staat of vrijwillig in een pleeggezin is geplaatst. In beide gevallen hebben de ouders dan gezag over het kind. Als het er naar uitziet dat de ouders met het gezag niet binnen een aanvaardbare termijn zelf weer de opvoedingsverantwoordelijkheid kunnen dragen kan de Raad voor de Kinderbescherming aan de kinderrechtster verzoeken om het ouderlijk gezag te beëindigen¹. Hierbij is het vooral relevant of de ouders in de voorliggende periode voldoende hulp aangeboden hebben gekregen. In deze situatie kan de aanvraag tot pleegoudervoogdij gedaan worden door de Gecertificeerde Instelling of het sociale wijkteam van de gemeente. Deze vragen aan de Raad voor de Kinderbescherming om onderzoek te doen naar de gezagsbeëindiging. De Raad voor de Kinderbescherming kan naar aanleiding van het onderzoek een verzoek indienen bij de rechtbank tot gezagsbeëindiging. Als de Raad voor de Kinderbescherming dit verzoek níet wil indienen bij de rechtbank, kunnen pleegouders óf de Gecertificeerde Instelling zelf aan de rechtbank vragen om over te gaan tot gezagsbeëindiging. Óók wanneer de gezaghebbende ouder(s) zelf graag een gezagswijziging willen ten gunste van pleegouders, moet de vraag in eerste instantie alsnog via de Raad voor de Kinderbescherming

¹ Informatiebrochure voor pleegouders bij pleegoudervoogdij; YorneolPleegzorg en Jeugdbescherming Noord; 2015

Pleegoudervoogdij en ouders

In artikel 1:377a van het Burgerlijk Wetboek is bepaald dat ouders en kinderen recht hebben op omgang met elkaar, óók als de ouder geen gezag heeft. Pleegoudervoogdij verandert dus niets aan het recht van ouders en kind om elkaar te zien en spreken, ténzij de rechtbank het contact verbiedt wanneer het nadelig is voor het kind.

Zelfs wanneer ouders en kind elkaar al lange tijd niet meer hebben gesproken of gezien, behouden beide het recht om in een later stadium alsnog een omgangsregeling te verzoeken. Het is de taak van de pleegoudervoogd om invulling te geven aan de omgangsregeling. Indien er nog sprake is van pleegzorgbegeleiding kan de pleegzorgbegeleider gevraagd worden hierin te bemiddelen, maar dit is slechts tot op zekere hoogte. De hoofdtaak in organisatie en uitvoering ligt bij de pleegoudervoogd.

In artikel 1:377c van het Burgerlijk Wetboek is tevens bepaald dat ouders recht hebben op informatie over het kind. Pleegoudervoogdij verandert ook niets aan dit recht van ouders, wat de pleegoudervoogd verplicht om ouders te informeren over belangrijke gebeurtenissen en de omstandigheden van het kind. Het is toegestaan dit recht van ouders uit te voeren via derden die beroepshalve over informatie beschikken, oftewel via de pleegzorgbegeleider.

Pleegoudervoogdij en naamswijziging

Wanneer er sprake is van pleegoudervoogdij kunnen pleegouders verzoeken om de familienaam van het pleegkind te wijzigen in de eigen familienaam². Dit zal alleen worden toegezegd indien er sprake is van gezamenlijke voogdij én wanneer het belang van het kind zich hier niet tegen verzet. Pleegkinderen van 12 jaar en ouder mogen zelf ook instemmen met het verzoek.

Het verzoek tot naamswijziging kan echter ook in vele andere gevallen worden ingediend. Zowel wanneer er sprake is van pleegoudervoogdij, als wanneer dit niet het geval is. Nadere informatie hierover is te vinden op in de brochure "Naamswijziging" www.justis.nl.

Pleegoudervoogdij en begeleiding

Wanneer er sprake is van pleegoudervoogdij, is er niet langer een (gezins)voogd betrokken. Wél blijft de pleegzorgbegeleiding bestaan, die volgens de wettelijke norm minimaal eenmaal per jaar een gesprek moet inhouden.

Elker Pleegzorg kiest ervoor om naast deze minimale voorwaarde, tevens twee keer per jaar met het pleegkind te spreken, omdat pleegzorg verantwoordelijk blijft voor een minimaal toezicht op de opvoeding en verzorging van het pleegkind.

De pleegzorgbegeleiding en pleegzorgvergoeding worden met een beschikking van de gemeente (CJG) gewaarborgd. Als een meer intensieve vorm van begeleiding nodig is, kan dit in de beschikking opgenomen worden.

Pleegoudervoogdij en financiële kwesties

Pleegoudervergoeding

Pleegouders die voorafgaand aan de voogdijoverdracht pleegvergoeding ontvingen, behouden het recht op deze vergoeding wanneer zij beide óf een van hen de voogdij krijg toegewezen.

Onderhoudsplicht

De ouders van het pleegkind blijven in principe onderhoudsplichtig, ook al is hun gezag beëindigd. Wanneer een pleegcontract voor de 18de verjaardag van een pleegkind wordt verbroken, zijn er verschillende mogelijkheden:

- Bij een gezamenlijke pleegoudervoogdij, worden de pleegoudervoogden onderhoudsplichtig.
- Bij eenhoofdige pleegoudervoogdij is géén sprake van onderhoudsplicht.

In het geval van tweehoofdige voogdij kunnen pleegouders overwegen (wanneer ontbinding van het pleegcontract wordt voorzien), de rechtbank te verzoeken om één van hen te ontslaan van de voogdij. Hiermee verliezen zij de onderhoudsplicht.

Kinderbijslag

Wanneer er sprake is van een pleegcontract en pleegouders derhalve pleegvergoeding ontvangen, nemen zij het onderhoud van het pleegkind niet voor eigen rekening (aldus de formele toetsing van de SVB). Het recht op kinderbijslag vervalt hiermee.

Wezenuitkering

De halfwezenuitkering voor kinderen die één van beide ouders zijn verloren, bestaat al enige jaren niet meer (op enkele pensioenfondsen na). Een wezenuitkering voor kinderen die beide ouders óf hun enige ouder zijn verloren, bestaat nog wel.

² Art. 1:282 lid 7 BW

Vergoeding bijzondere kosten

Pleegoudervoogden hebben, net als andere pleegouders, in specifieke gevallen recht op een toeslag van de pleegzorgaanbieder wanneer een pleegkind een verstandelijke, zintuiglijke of lichamelijke beperking heeft. Daarnaast kan een vergoeding gegeven worden voor noodzakelijke bijzondere kosten³. Sinds 1 januari 2016 heeft Elker Pleegzorg samen met haar samenwerkingspartners 'Het Loket' voor bijzondere kosten in de pleegzorg. Het Loket kan pleegouders verder helpen bij vragen over vergoeding van bijzondere kosten en is bereikbaar via het centrale telefoonnummer van Elker (050-5239400).

Studiekosten

Via particuliere fondsen of via de gemeente is het mogelijk om bij schoolgaande kinderen onder de 18 jaar én tussen de 18 en 30 jaar, een tegemoetkoming in (bijzondere) studiekosten te krijgen. Hiervoor moet wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Op www.nibud.nl en www.kinderbijslag.org kunnen pleegouders hierover de meest actuele informatie vinden. Hier staat ook een verwijzing naar de juiste instanties. De regelingen hieromtrent zijn erg aan verandering onderhevig.

Daarnaast hebben jongeren vanaf 18 jaar recht op studiefinanciering wanneer zij MBO, HBO en WO volgen. De basisbeurs voor HBO en WO-studenten wordt in de vorm van een lening verstrekt. Voor de aanvullende beurs geldt dit niet. Een pleegkind wordt gezien als 'uitwonend' en voor de aanvullende beurs wordt gekeken naar het inkomen van de eigen ouders en niet van de pleegoudervoogd. Wel wordt geadviseerd om bij de aanvraag voor studiefinanciering de voogdijbeschikking mee te sturen, om verwarring te voorkomen.

Verzekeringen

Pleegoudervoogden dienen zelf voor alle verzekeringen te zorgen. Een minderjarig pleegkind kan meestal meeverzekerd worden in de aansprakelijkheidsverzekering van het pleeggezin zonder extra kosten. Ook de inschrijving voor een basisverzekering ziektekosten is gratis tot 18 jaar. Kosten voor een aanvullende ziektekostenverzekering worden gezien als noodzakelijke bijzondere kosten, die voor vergoeding in aanmerking komen⁴.

Erfrechtelijke zaken

Een pleegkind is niet automatisch erfgenaam van de pleegoudervoogd. Dit kan in een testament vastgelegd worden.

Wanneer dit is vastgelegd en een pleegkind vijf jaar of langer als eigen kind is verzorgd en onderhouden, dan geldt bij overlijden van de pleegoudervoogden voor het pleegkind hetzelfde tarief voor successiebelasting als voor een eigen kind.

Afleggen van verantwoording aan de kantonrechter

De pleegoudervoogd is verplicht om verantwoording af te leggen aan de kantonrechter over het beheer van de bezittingen/financiën van het pleegkind. De rechtbank stuurt daarvoor met enige regelmaat een formulier aan de pleegoudervoogd.

Pleegoudervoogdij, wat is de juiste keuze?

Wanneer u overweegt om pleegoudervoogd te worden is het altijd goed om dit in ieder geval met uw pleegzorgbegeleider en de (gezins)voogd te bespreken. Gezamenlijk kunt u een afweging maken van wat zowel voor u als pleegouders, als voor het pleegkind, de meest wenselijke keuze is. Alle partijen moeten het immers een goed idee vinden.

De meest belangrijke punten om rekening mee te houden bij de afweging om wel of niet over te gaan tot de aanvraag pleegoudervoogdij, zijn:

- Wat betekent het overdragen van de voogdij voor het pleegkind, op emotioneel, sociaal en financieel niveau?
- Houd er rekening mee dat de pleegoudervoogd zélf verantwoordelijk is voor het organiseren én vormgeven van de omgangsregeling tussen het pleegkind en de eigen ouders. De pleegzorgbegeleider speelt hierin hooguit een adviserende rol, maar de pleegoudervoogd is hierin vooral op zichzelf aangewezen. Naast de vraag of u zelf in staat bent om hier invulling aan te kunnen geven, is daarbij ook belangrijk om te beoordelen hoe de eigen ouders zich opstellen rondom een bezoeksregeling en of de gewijzigde gezagsverhouding en verantwoordelijkheden verstorend werken voor een omgangsregeling. Houd hierbij áltijd het belang van het pleegkind in het contact met de eigen ouders als uitgangspunt. Als er geen eigen ouders in beeld zijn, is het goed u af te vragen hoe het voor u zal zijn wanneer zij in de toekomst wél weer contact gaan zoeken.

³Regeling Jeugdwet Artikel 5.3, ⁴Regeling Jeugdwet; toelichting Artikel 5.3

- Bent u zich bewust van de effecten op de gezinssituatie? Het aangaan van pleegoudervoogdij betekent een structurele verbintenis met het pleegkind, op emotioneel, sociaal en financieel niveau.
- Bent u als pleegouders in staat en bereid om hulp te zoeken wanneer er in de toekomst problemen ontstaan rondom (de opvoeding van) het pleegkind? Pleegouders kunnen doorgaans terugvallen op de pleegzorgbegeleider wanneer er extra ondersteuning in de thuissituatie of voor het pleegkind specifiek nodig is. Dit is echter niet meer het geval wanneer sprake is van pleegoudervoogdij. De pleegoudervoogd zal dan, net als iedere andere ouder, zelf passende hulp moeten zoeken.
- Wat zijn de financiële consequenties op de korte én lange termijn? Denk hierbij op de lange termijn ook aan studiekosten, kosten als gevolg van een beperking van het pleegkind of juridische kosten wanneer er onenigheid ontstaat met eigen ouders.

Naast gesprekken met de (gezins)voogd en pleegzorgbegeleider, is het nuttig om ook de Brochure pleegoudervoogdij van Pleegzorg Nederland te lezen.

Tot slot

De regelgeving binnen de jeugdzorg en specifiek over pleegoudervoogdij-regelingen, is sterk aan verandering onderhevig. Elker Pleegzorg wil daarom benadrukken dat het van belang is dat pleegouders zich bewust zijn van eventuele achterhaalde informatie in deze folder en zij zich er van verzekeren dat voor hen doorslaggevende informatie nog steeds actueel is, door dit zelf na te gaan.

Op www.pleegzorg.nl is altijd de meest actuele informatie over pleegzorg en verwante regelingen terug te vinden.

In deze brochure wordt de term Gecertificeerde Instelling gebruikt. Dit is de wettelijke benaming voor een instelling die kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering mag uitvoeren. Voor cliënten en pleegouders van Elker, zal dit vaak Jeugdbescherming Noord zijn.

